

Utlåtande 2016:49 RI+RVIII (Dnr 105-1889/2015)

Instruktion för Stockholms stads äldreombudsman

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Instruktion för Stockholms stads äldreombudsman godkänns, enligt bilaga till utlåtandet, med följande tillägg i instruktionens andra paragraf:

Äldreombudsmannen ska samverka med stadens nämnder och styrelser, *kommunstyrelsens pensionärsråd* samt andra myndigheter och frivilligorganisationer.

Föredragande borgarråden Karin Wanngård och Clara Lindblom anför följande.

Ärendet

I budgeten för 2016 beslutades att Stockholms stads äldreombudsman ska inrättas under kommunstyrelsen. I och med detta föreslås att även innehållet i instruktionen för ombudsmannen ändras.

Instruktionen för äldreombudsmannen föreslås ändras så att innehållet i funktionen likställs med funktionshinderombudsmannen och barnombudsmannens instruktioner. Detta innebär att äldreombudsmannen får till uppgift att på en stadsövergripande nivå bevaka äldre människors intressen och rättigheter inom stadens samtliga verksamhetsområden. Det handlar till exempel om att bevaka att ett äldreperspektiv finns med i samhällsplaneringen och inom idrott, kultur, bostadsplanering samt trafik- och miljöfrågor.

Äldreombudsmannen ska inte handlägga enskilda ärenden eller företräda enskilda medborgare och inte hantera inkomna klagomål. Den ska samverka

med stadens nämnder och styrelser, andra myndigheter och frivilligorganisationer. Ombudsmannen ska inom sitt verksamhetsområde arbeta med information, rådgivning och omvärldsbevakning. Ombudsmannen kan initiera förbättringsarbete som gynnar äldre. Andra uppgifter för ombudsmannen är att samordna stadens deltagande i internationella samarbeten samt utveckla arbetet inom kommunstyrelsens pensionärsråd.

Ombudsmannen ska vartannat år lämna en rapport till kommunfullmäktige om sin verksamhet och kan därutöver vid behov lämna rapport till kommunstyrelsen för att belysa en viktig fråga.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till exploateringsnämnden, trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden, socialnämnden, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens pensionärsråd (KPR), Pensionärernas riksorganisation (PRO) och Sveriges pensionärsförbund Seniorerna (SPF). Exploateringsnämnden och PRO har inte inkommit med något svar.

Våra synpunkter

I budgeten för 2016 står det bland annat att stockholmare ska ha möjlighet att färdas väl genom livet. Stockholm ska vara ett demokratiskt hållbart samhälle som bygger på jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet och frihet från våld och diskriminering. Staden ska erbjuda vård och omsorg av hög kvalitet samt tillgång till bostäder som alla har råd att hyra. Social utsatthet ska bekämpas genom ökade insatser.

Allt detta gäller även för gruppen äldre, en grupp som lätt blir reducerad till att bara förknippas med äldreomsorg. Vi är därför väldigt glada över att Stockholm nu får en centralt placerad äldreombudsman som ska ansvara för det övergripande, strategiska och långsiktiga arbetet med att inkludera ett äldreperspektiv i stadens alla verksamheter.

Vi delar Farsta stadsdelsnämnds åsikt om att det är viktigt med tydlighet kring ombudsmannens uppdrag så att funktionen inte blir ett nytt forum för klagomålshantering.

Vi tror att den centrala placeringen är strategiskt viktig och att den kan generera ett bra samarbete med stadens övriga ombudsmän samt kommunstyrelsens pensionärsråd.

Vi ställer oss därmed bakom förslaget till instruktioner för Stockholms stads äldreombudsman med följande tillägg i instruktionens andra paragraf: Äldreombudsmannen ska samverka med stadens nämnder och styrelser, kommunstyrelsens pensionärsråd samt andra myndigheter och frivilligorganisationer.

Bilaga

Instruktion för Stockholms stads äldreombudsman

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Instruktion för Stockholms stads äldreombudsman godkänns, enligt bilaga till utlåtandet, med följande tillägg i instruktionens andra paragraf: Äldreombudsmannen ska samverka med stadens nämnder och styrelser, *kommunstyrelsens pensionärsråd* samt andra myndigheter och frivilligorganisationer.

Stockholm den 13 april 2016

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Clara Lindblom

Ulrika Gunnarsson

Remissammanställning

Ärendet

Funktionen som äldreombudsman har funnits inom staden sedan april 1999. Äldreombudsmannen tillhörde inledningsvis dåvarande äldreomsorgsberedningens kansli inom kommunstyrelsen. År 2007 ändrades instruktionen för äldreombudsmannen och funktionen överfördes till äldrenämnden.

I och med att äldreombudsmannen nu inrättas under kommunstyrelsen föreslås att instruktionen ändras så att innehållet likställs med funktionshinderombudsmannen och barnombudsmannens instruktioner. Detta innebär att äldreombudsmannen får till uppgift att på en stadsövergripande nivå bevaka äldre människors intressen och rättigheter inom stadens samtliga verksamhetsområden. Det handlar till exempel om att bevaka att ett äldreperspektiv finns med i samhällsplaneringen och inom idrott, kultur, bostadsplanering samt trafik- och miljöfrågor.

Äldreombudsmannen ska inte handlägga enskilda ärenden eller företräda enskilda medborgare och inte hantera inkomna klagomål. Den ska samverka med stadens nämnder och styrelser, andra myndigheter och frivilligorganisationer. Ombudsmannen ska inom sitt verksamhetsområde arbeta med information, rådgivning och omvärldsbevakning. Ombudsmannen kan initiera förbättringsarbete som gynnar äldre. Andra uppgifter för ombudsmannen är att samordna stadens deltagande i internationella samarbeten samt utveckla arbetet inom kommunstyrelsens pensionärsråd.

Ombudsmannen ska vartannat år lämna en rapport till kommunfullmäktige om sin verksamhet och kan därutöver vid behov lämna rapport för att belysa en viktig fråga.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 december 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att äldreombudsmannen, som har ett stadsövergripande ansvar, ska vara centralt placerad för att stärka stadens strategiska arbete med äldrefrågorna. Ombudsmannens ska ha en oberoende ställning gentemot beställare och utförare.

I enlighet med budget 2016 överförs medlen för äldreombudsmannen från

äldrenämnden till kommunstyrelsen. Stadsledningskontoret föreslår att bilagda instruktion för Stockholms stads äldreombudsman godkänns.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till exploateringsnämnden, trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden, socialnämnden, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens pensionärsråd (KPR), Pensionärernas riksorganisation (PRO) och Sveriges pensionärsförbund Seniorena (SPF). Exploateringsnämnden och PRO har inte inkommit med något svar.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 mars 2016 att godkänna trafikkontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 februari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret anser att det är logiskt att instruktionen ändras i enlighet med förslaget så att den mer liknar instruktionerna för barnombudsmannen och funktionshinderombudsmannen. Eftersom fokus vidgas från enbart äldreomsorgsfrågor till en mer stadsövergripande nivå anser kontoret vidare att en placering vid stadsledningskontoret är motiverad.

Enligt instruktionen ska äldreombudsmannen bevaka äldres intressen och rättigheter inom stadens alla verksamhetsområden och samverka med stadens nämnder och styrelser, andra myndigheter och frivilligorganisationer. Kontoret ser fram mot att tillsammans med äldreombudsmannen och stadsledningskontoret utverka former för denna samverkan.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 4 februari 2016 att godkänna kontorets utlåtande som svar på remissen.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 4 januari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på att instruktionerna för äldreombudsmannen likställs med instruktionerna för funktionshinderombudsmannen och barnombudsmannen.

I översiktsplan för Stockholm beskrivs strategier för att skapa en socialt hållbar och levande stad för alla. Under den pågående uppdateringen av översiktsplanen kommer äldre-perspektivet lyftas på ett tydligare sätt.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 februari 2016 att överlämna socialförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 januari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

För att de olika ombudsmännens funktion ska vara tydlig är det en fördel om deras uppdrag är likartade. Socialförvaltningen ser positivt på förslaget att äldreombudsmannen likställs med funktionshindersombudsmannen och barnombudsmannen.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 februari 2016 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som sitt svar på remissen.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 februari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på den föreslagna instruktionen så att innehållet ändras i funktionen och likställs med funktionsombudsmannens och barnombudsmannens instruktioner.

Att äldreombudsmannen får till uppgift att stadsövergripande bevaka äldres intressen och behov inom stadens samtliga verksamhetsområden anser förvaltningen både viktigt och angeläget.

Förvaltningen ställer sig bakom förslaget i remissen med ett tillägg i instruktionens andra paragraf (2§), att samarbete även bör ske med kommunstyrelsens pensionärsråd. Meningen får då följande lydelse:

”Äldreombudsmannen ska samverka med stadens nämnder och styrelser, andra myndigheter, frivilligorganisationer och kommunstyrelsens pensionärsråd.”

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 10 mars 2016 godkänna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Farsta stadsdelförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 januari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget till ny instruktion. Genom placeringen hos kommunstyrelsen tydliggörs att äldrefrågor griper över hela den kommunala verksamheten och inte begränsas till äldreomsorg. Funktionen blir tydligare genom att den likställs med stadens två andra ombudsmän.

Förvaltningen välkomnar också att det tydligt framgår att äldreombudsmannen inte ska hantera enskilda ärenden och klagomål. Begreppet ”ombudsman” kan annars lätt tolkas som att funktionen företräder enskilda personer. För att undvika missförstånd är det viktigt att staden tydligt informerar om vilket uppdrag äldreombudsmannen har.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 4 februari 2016 att besvara remissen med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 januari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget att äldreomsorgsombudsmannen överförs till stadsledningskontoret och jämställs med övriga ombudsmän. Det är en logisk förändring. Förvaltningen delar även uppfattningen att stadens äldre invånare ska ha en ombudsman som opartiskt företräder dem ur ett strategiskt perspektiv inom olika områden som t.ex. att bevaka att ett äldreperspektiv finns med i samhällsplaneringen och inom idrott, kultur, bostadsplanering samt trafik- och miljöfrågor.

Det är viktigt att det tydliggörs att äldreombudsmannen inte ska handlägga enskilda ärenden eller företräda enskilda medborgare och inte hantera inkomna klagomål.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 4 februari 2016 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 januari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget till ny instruktion. Den är tydlig och det är viktigt, som stadsledningskontoret framhåller, att funktionen är centralt placerad för att stärka stadens strategiska arbete med äldrefrågorna. Särskilt viktigt är det att äldres boende ges utrymme i planprocesserna och förhoppningsvis kan äldreombudsmannen vara en aktör som naturligt kan komma in i ett tidigt skede.

Det är positivt att äldreombudsmannen ska verka på en mer övergripande nivå och inte hantera enskilda ärenden eller klagomål inom nämndernas verksamheter. Det blir tydligare om respektive stadsdelsnämnd svarar för klagomålshandlingen. Kontaktcenter/Äldre Direkt kan svara för råd och vägledning inom äldreomsorgens område samt förmedla kontakt till rätt funktion, till exempel en biståndshandläggare eller ansvarig utförare

Kommunstyrelsens pensionärsråd

Kommunstyrelsens pensionärsråds yttrande daterat den 18 januari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

I budget 2016 beslutades att inrätta en äldreombudsman(ÄO) under kommunstyrelsen. Detta innebär att ÄOs tidigare placering vid Äldreförvaltningen upphör och att en ny instruktion utfärdas för den nya funktionen.

SLK föreslår att en ny instruktion för ÄO likställs med instruktionerna för funktionshinderombudsmannen och barnombudsmannen. Detta innebär att ÄO får till uppgift att stadsövergripande bevaka äldres intressen och behov inom stadens alla verksamhetsområden. ÄO ska inte handlägga enskilda ärenden eller klagomål och inte företräda enskilda medborgare.

KPR anser det positivt att ÄO får till uppgift att på en stadsövergripande nivå bevaka äldre människors intressen och rättigheter inte enbart inom äldreomsorgen utom inom stadens samtliga verksamhetsområden. Det kan enligt förslaget handla om att bevaka att ett äldreperspektiv finns med i samhällsplaneringen och inom idrott, kultur, bostadsplanering samt trafik-och miljöfrågor.

Dessa områden motsvarar vad KPR har att bevaka. Det understryker behovet av att ett nära samarbete mellan ÄO och KPR kommer till stånd. Det bör i sammanhanget påpekas att KPR inte är knutet till Äldrenämnden men väl att Äldreförvaltningen svarar för KPRs administration.

Vad gäller förslaget till ÄOs instruktion anser KPR att första meningen i andra paragrafen(2§) ersätts med två meningar med följande lydelse.

”Äldreombudsmannen ska samverka med stadens nämnder och styrelser, andra myndigheter och kommunstyrelsens pensionärsråd. Ombudsmannen ska följa utvecklingen inom olika frivilligorganisationer.”

Med dessa tillägg tillstyrker KPR instruktionen för Stockholms stads äldreombudsman.

Sveriges pensionärsförbund Seniorerna Stockholmsdistriktet

Sveriges pensionärsförbund Seniorernas yttrande daterat den 11 mars 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Beslutet att flytta Äldreombudsmannens (ÄOs) placering från Äldreförvaltningen till Kommunstyrelsen tillstyrks. Det kommer enligt Stockholmsdistriktets uppfattning att underlätta samverkan mellan Kommunstyrelsens Pensionärsråd (KPR) och ÄO.

Stockholmsdistriktet tillstyrker vidare att den nya instruktion likställs med instruktionerna för funktionshinderombudsmannen och barnombudsmannen, vilket innebär att ÄO får till uppgift att stadsövergripande bevaka äldres intressen och behov inom stadens alla verksamhetsområden. En konsekvens är vidare att ÄO inte ska handlägga enskilda ärenden eller klagomål och inte företräda enskilda medborgare.

Vad gäller förslaget till ÄOs instruktion anser Stockholmsdistriktet att första meningen i andra paragrafen(2§) ersätts med en mening med följande lydelse.

”Äldreombudsmannen ska samverka med stadens nämnder och styrelser, andra myndigheter och kommunstyrelsens pensionärsråd.”

Med dessa synpunkter tillstyrker Stockholmsdistriktet instruktionen för Stockholms stads äldreombudsman.